Poštnina plačana v gotovini

Borba

Maribor, 21. sept. 1934 | Leto II. | Posamezna številka Din 1·50 ⊙ Velja na mesec po pošti dostavljen Din 6·— za inozemstvo Din 10·— ⊙ Uredništvo in uprava: Gregorčičeva ulica 26 Telefon 29-70 ⊙ Poštni čekovni račun 10.502 ⊙ Izhaja vsak petek ⊙ Oglasi po tarifi. | Štev. 38

Ali za vajence ne obstoja zakon za odškodnino?

Novi obrtni zakon je že stopil v veljavo z dné 9. marca leta 1932 in je v veljavi nad dve leti in pol.

§ 267. obrtnega zakona predvideva, da pripada vajencu po dovršenem prvem letu učenja odškodnina za delo. Minister trgovine in industrije bi moral določiti z uvedbo najmanjši znesek te odškodnine. Vse Delavske zbornice v državi so izdelale tozadevni predlog, ki je bil že l. 1932 predložen ministrstvom za trgovino, obrt in industrijo. Predlog te naredbe se glasi:

§ 1. Delodajalec, ki daje učencu za časa učenja stanovanje in hrano ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade. V **četrtem letu pa je dolžan dati 20% plače, določene v smislu § 5. te uredbe.**

§ 2. Delodajalec, ki ne daje učencu za časa učenja stanovanje in hrane, je dolžan dati v drugem letu **40%**, v tretjem letu **60%** v četrtem pa **80%** plače katera je ugotovljena n anačin, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu odškodnino v višini dveh tretjin iznosa navedenega v § 2 te uredbe.

§ 4. Ako da delodajalec vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, tedaj se zniža učencu pravica na odškodnino za vrednost obleke.

§ 5. Plača, ki služi za osnovo za odmerjanje odškodnine v smislu § 1. do 3. te uredbe, je najnižja povprečna zavarovana dnevnica OUZD. Banska uprava bo objavila vsako leto najnižje povprečn zavarovane dnevnice delavskega zavarovanja.

§ 6. Ta uredba dobi veljavnost **z dnem objave v »Službenih Novinah«.** V naslednjem priobčujemo predlog Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, ki ga je poslala ministrstvu za socijalno politiko in narodno zdravje v Beogradu in ki se glasi:

1. Delodajalec, ki daje učencu za čas učenja hrano in stanovanje mu ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade, v **četrtem letu pa je dolžan dati mu 10% najnižje povprečno** zavarovanje dnevnice za delavsko zavarovanje.

2. Delodajalec, ki ne daje za časa učenja učencu stanovanja in hrane, je dolžan dati mu v drugem letu **10%** v tretjem **30%**, v četrtem pa **50%** plače, ki je ugotovljena na enak način kakor pod točko 1.

3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini **ene tretjine,** a delodajalec, ki daja učencu stanovanje brez hrane, mu mora dati odškodnino v višini ⅔ iznosa navedenega pod točko 2.

4. Ako delodajalec da vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, se zniža učencu pravica do odškodnine za vrednost obleke.

Banska uprava objavi vsako leto najnižje povprečne zavarovane dnevnice delavskega zavarovanja.

Te določbe ne tangirajo dogovora glede odškodnine za učenje v smislu § 240, točka 8 obrtnega zakona:

Delavske zbornice v § 1. 20%, v 2 letni § 2. 40%, v 3 letni § 2. 60%, v 4 letni § 2. 80%. Hrano brez stanovanja § 3. ⅓. Stanovanje brez hrane § 3. ⅔.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo 10%, v 2 letu 10%, v 3 letu 30%, v 4 letu 80%, § 3. ⅓, § 3. ⅔.

Ne enega ne drugega ne dobivajo vajenci. — Kedaj bo naredba izšla? Skrajni čas je že, da dobe vajenci kakšno odškodnino. Opozorili pa bi še, **da § 294. določa, da je vsak mojster-podjetnik zavezan zaposliti vajenca oziroma vajenko najmanj 3 mesece po dovršeni učni dobi.**

Vse odškodnine se morajo v šestih mesecih iztirjati ali iztožiti pri obrtnem sodišču — drugače zapadejo. Koliko vajencev je že do sedaj prikrajšanih na svojih pravicah? — Radi tega bomo sklicali v kratkem protestne shode vajencev v Mariboru in po ostalih krajih Dravske banovine.

Obubožanje kmetijskega stanu

Liberalistični gospodarski princip uničuje našega kmeta — Delavec v mestu je zainteresiran na gospodarsko krepkem kmetijstvu — Dežela-vrelec zdrave populacije naših mest

O sanaciji našega kmetskega stanu, ki spričo nizkih cen agrarnih proizvodov tako doma kakor v tujini, propada čezdalje bolj in bolj, je bilo napisanih že nešteto veliko razprav, člankov in doktorskih disertacij. Nobena teh razprav pa ni posegla v bistvo, ker so bile pisane vse v duhu gospodarskega liberalizma, t. j. špekulativnega gledanja kmetije, njene ekonomske funkcije in njenega uplivanja na domača in inozemska tržišča. Liberalizem ne vidi v kmetiji dednega objekta, nego predvsem prodajni objekt, namenjen zgolj zadostitvi privatnih in špekulacijskih interesov. Kmet sam označuje svoje z znojem pridelane pridelke zgolj kot »blago«, on sam postane odvisen od tržišča, de loma po lastni njegovi krivdi nastane razvrednotenje »blaga«, on sam pa je žrtev tuje špekulacije. »K r i in z e m l j a«, ta dva najbistvenejša pojma, danes nista v veljavi, če kmet ne zmore plačevati svojih davkov ali dolgov, mu na podlagi liberalistično-gospodarskega vrednotenja kratkoma lo zarubijo in prodajo posestvo, ne oziraje se na to, da je na njegovi grudi ena in ista rodbina gospodarila že tri, štiri generacije in še morda dalje. Vsi dosedanji sanacijski ukrepi so jalovi, dokler se ne bo našlo formule, s katero bi bilo mogoče rešiti kmeta pred zmečkanjem med mlinskimi kam ni gospodarskega liberalizma, ki se je preživel in ki še v svoji smrtni uri maha liki zmaj z repom po deželi, uni čujoč na ta način še zadnje zdrave ostanke narodnega gospodarstva.

Klic sedanjosti je: rešite kmeta na ta način, da pridnim posestnikom, ki vzorno obdelujejo svojo grudo in ki so vsled poloma kapitalističnega gospodarstva zašli v brezno zadolžitve, rešite grudo pred prisilno prodajo. Razni odplačilni načrti, ki so se pojavili v zadnjem času, so brez haska, ker kmet ne samo, da niti pomisliti ne more na kako plačevanje anuitet, nima niti toliko, da bi si kupil potrebne soli in petroleja. So vasi, v katerih najdete skupno entisoč dinarjev gotovine. Razlika med izkupičkom za prodane poljske pridelke in med cenami drugih potrebščin kmeta, v kolikor jih izdeluje industrija, je tako velika, da je popoln polom in popolna pavperizacija končna posledica takega nezdravega stanja. Kmet je zlasti v naši lepi kraljevini vir zdrave populacije naših mest, kmet je veliki kader rezervistov naše armade, kmetsko podeželje je večni vrelec, iz katerega pritekajo zdravi sokovi v naša mesta. Obubožanje kmeta torej ni samo problem, ki se tiče zgolj kmeta samega in pa tistih činiteljev, ki bi mu nekako hoteli pomagati. Ta zadeva se tiče prav resno tudi našega industrijskega delavca v mestih. Gospodarsko okrepljen kmetski stan je v interesu delavstva, ki v tovarnah producira industrijske pridelke. Če je kmet v položaju, da lahko kupuje te izdelke, potem je čisto vseeno, ali notira naša pšenica na zunanjih produktivnih borzah tako ali tako. Če smo namreč že itak pri avtarkiji, to je, pri politiki vzdrževanja samega sebe z lastnimi sredstvi, potem je vendar glavna briga v tem, da dvignemo cene kmetijskim pridelkom doma. S trmastim nadaljevanjem deflacijske politike tega ne bodemo nikdar dosegli, zato je treba predvsem prenehati z redukcijami plač in mezd. Nasprotno, treba bi bilo poiskati virov za zmerno zvišanje, ki bi potem imelo blagodejne posledice za splošni življenski standard. Vsaka druga politika je hoja okrog vrele kaše. V interesu naroda in države pa je, da se to vprašanje razčisti v dobrobit kmetijskega stanu. Neposredne koristi od tega bo imela tudi država s svojimi zvišanimi dohodki. Industrijo pa, ki se je poslužila v polni meri zaščitnih carin in drugih blagodati, pa bi morala država prisiliti k plačevanju p o s e b n e g a d a v k a n a i m p o r t i r a n e s u r o v i n e in polfabrikate. Taka davščina bi bila prigodno sredstvo za izvajanje pritiska na tiste industrije, ki bi se branile sprejetja mi nimalnih mezd in plač. Problem obstoja torej v tem, kako znižati horend ne profite, ki gredo v inozemstvo in ki jih je radi tega treba prištevati med pasivo našega narodnega gospodarstva. Dobro plačan uradnik in delavec si bosta lahko privoščila vsega, kar v državi prideluje kmet, ne oziraje se na to, da bi taka normalizacija mezd in plač končno blagodejno uplivala tudi na cene kmetijskih pridelkov. Danes je pa situacija taka, da poleg nizkih cen tudi ni povpraševanja za kmetijskimi pridelki. Marsikateri delavec v mestu bi si rad privoščil izdatnejše in tečnejše hrane, pa si je ne more, ker zaslužek jedva zadostuje za stanovanje in najbornejšo hrano, čestokrat komaj za kruh. Obubožani kmet na eni in stradajoči delavci v industrijah, ki izkoriščajo to situacijo, to je danes slika našega narodnega gospodarstva zlasti v Sloveniji. Uradnik si itak ne more ničesar več privoščiti, najsi gre za hrano ali obleko, vse je samo vegetiranje od prvega do ultima. Če pa zasledujemo korenino vsega zla, prihajamo do zaključka, da je edinole v obubožanju kmeta involvirana vsa gospodarska depresija v naši državi. Treba bo najti pota in metode za ozdravljenje tega zla, to pričakuje tudi naše nacionalno delavstvo, ki se prav dobro zaveda svoje krvne in delovne povezanosti s kmetskim trpinom.

Nova nakana delodajalcev

Pri nas hočejo nekateri delodajalci uvesti delovni čas, kot je običajen na Japonskem, kjer še ne poznajo delavske in nameščenske zakon. zaščite. Tokrat hočejo udariti s tem naše uradništvo. Tekstilne tovarne »Jugotekstil«, Marko Rosner in »Jugosvila« so uvedle za svoje uradništvo deset-urni delovni čas, to se pravi, da bodo morali uradniki delati tedensko po 60 ur, namesto po zakonu določenih 48 ur. Seveda zaradi tega ne bodo dobili nič višje plače kot to predvideva § 10. zakona o zaščiti delavcev in nameščencev. — Stojimo torej zopet pred najlepšim primerom, kako razni, predvsem inozemski kapitalisti omalovažujejo našo zakonodajo in kako hočejo do skrajnosti izkoriščati poleg našega delavstva tudi naše uradništvo. Ali bi tu ne bila najlepša prilika, da bi ta podjetja v preobilici dela zaposlila nekaj naših brezposelnih intelektualcev?

Stavka traja dalje

Ogromna stavka tekstilnega delavstva v Združenih državah severnoameriških še vedno traja. Kljub temu delo po obratih ne počiva, ker pod varstvom vojaštva delajo stavkokazi. Ponekod je prišlo do spopadov med stavkujočimi in stavkokazi. Stavkujoči so zasedli vse dohode k tovarnam, da tako preprečijo akcije stavkokazov. Pričakujejo, da bo posredoval Roosevelt. — V državi Georgija je položaj tak, da je zaradi neredov nad deželo proglašeno obsedno stanje. V celem stavka trenutno pol milijona delavcev.

Ponovno preložena proslava

Odbor za proslavo 15letnice osvobojenja Slov. krajine sporoča: Z odlokom kraljevske banske uprave v Ljubljani, je nameravana proslava v dneh 22. in 23. t. m. v Dol. Lendavi p r e p o v e d a n a. O tem obveščamo tem potom (ker je premalo časa) vse osebno vabljene goste in vso javnost. Kedaj se bo ta nameravana proslava vršila, se sporoči naknadno.

Odbor.

Ena država, en narod, eno čustvovanje

Jugoslovanstvo v svojem pomenu

Najprej jugoslovanstvo, šele potem srbstvo, hrvatstvo in slovenstvo

Jugoslovanstvo je produkt naše stoletne nacionalne težnje po sintezi. Ta težnja se odraža v našem zgodovinskem razvoju: od Ljudevita Posavskega do Strossmayerja in kneza Mihajla. Poslednja leta se je ta zgodovinski proces razvijal hitreje. Leto 1918. pa mu je dalo konkretno obliko.

Živimo v zgodovinski epohi, ki je važna za naš narod in njegov nadalnji obstoj. Naša doba je doba napredka, imenujemo jo lahko tudi: progresivna zgodovinska doba jugoslovanskega nacionalizma.

Jugoslovanski nacionalni progresisti hočejo dati Jugoslaviji novo življensko obliko in vsebino, novi življenski ideal. Hočejo voditi Jugoslavijo po novih poteh do: **kulturnega, nacionalno-političnega in socialno-ekonomskega napredka.** Od rezultatov njihovih uspehov je odvisna veličina te dobe, kateri smo dali naziv: **jugoslovanska.**

Vodilno geslo je: ena država, en narod, eno nacionalno čuvstvovanje vseh onih, ki ljubijo Jugoslavijo. Jugoslavija je nujen rezultat zgodovinskega razvoja našega naroda. Pa tudi pogoj njegova obstanka. Kumanovo, Kajmakčalan, Ovčje polje, Crna reka itd. vodijo do Jugoslavije. Prelita kri Srbov, Hrvatov in Slovencev vpije po Jugoslaviji. — Jugoslavija pa je tudi življenska nujnost. Tok življenja naših plemen vodi k Jugoslaviji. Na vidiku imamo integralno jugoslovanstvo. **S pomočjo integralnega jugoslovanstva bomo izvršili svojo kulturno misijo kot posebna rasno-kulturna zajednica.**

V Jugoslavijo verujemo, kakor tudi verujemo v njen obstoj in napredek. Verujemo in moramo verovati zato, ker smo verovali takrat, ko Jugoslavije še ni bilo. V Jugoslavijo smo verovali že pred svetovno vojno. Takrat so nas imenovali utopiste. Verovali smo tudi med vojno. Našo vero je jačala kri prelita na dobrudžanskih planjavah in solunskih planinah. In zakaj ne bi verovali danes? Danes, ko je Jugoslavija trdna realnost?

Verujemo tudi, ker vidimo v popolni stvaritvi Jugoslavije in jugoslovanstva ustvaritev naših davnih želj in hotenj. V tem vidimo edino možnost našega življenja in kulturnega razvoja. Edino tako lahko manifestiramo naše življenje ppedinca, kakor tudi naroda. Jugoslavija je del nas samih, je objektivizacija našega duha in našega delovanja. Verujemo, ker smo pri njeni stvaritvi aktivno sodelovali kot vojaki na fronti in idejno z besedo in tiskom.

Pot po kateri pojde naša državna zajednica, bo pokazala bodočnost, v katero gledamo z vsem optimizmom. Vsekakor bo njena forma in vsebina nosila naša obiležja, kajti narodna država je objektivizacija narodnega duha. Objektivni duh naše zajednice bo ponovno aktualiziran od mladine. Vsaka aktualizacija je preporod. Baš radi aktualizacije duha starih bo dovedla mladina Jugoslavijo na boljšo pot. Z aktualizacijo se bogati poedinec. Od bogastva poedinca pa je odvisen celotni napredek.

Jugoslavija je danes ustvarjena in mi jo moramo čuvati in negovati in to posebno pri mladini. Ozračje v katerem se giba mladina, mora biti prežeto z jugoslovanstvom **in to v šoli, v družbi in na ulici.** Mladina ga mora vdihavati iz zraka in vsaka stanica njenega organizma ga mora asimilirati. Država je poklicana, da ustvari mladini nacionalno zdrav milje.

Današnje in bodoče mladinske generacije morajo biti prežete s čuvstvom in mišljenjem polnim jugoslovanstva. Geslo naše državljanske vzgoje bodi **edinstvena država in edinstven narod.** V jugoslovanski državi morajo biti jugoslovansko prežeti državljani! **Najprej jugoslovanstvo, potem šele slovenstvo, hrvatstvo in srbstvo!**

Edino v jugoslovanstvu izvršimo misijo, ki jo nam jo je podelila zgodovina. Vsako izmed naših plemen je živelo pod različnimi kulturnimi in političnimi plivi. Jugoslovanstvo združuje vse plemenske posebnosti. Ono vsebuje mnoštvo v edinstvu. Težnja po sintezi je močna. Najdemo jo v zgodovini, pa tudi danes: ideja Panevrope.

Nikakor ne smemo biti dogmatiki našega plemenskega regionalizma, niti njegove ozke orientacije. Dogmatizem često ovira napredek. Naše življenje ni izpolnjeno s političnimi dogmami, kajti politika rešuje vprašanja vsakdanjega življenja in življenje se menjava iz dneva v dan. Ono ne pozna dogme. Politika mora iti paralelno z življenskimi potrebami, ker se jim bo le takrat moglo zadostiti. V življenju vlada dinamična razvojna sila. Vsak politični dogmatizem je statičen in statika je zastoj in propad.

POLITIČNE BELEŽKE

Sovjetska Rusija v objemu „kapitalističnih" držav

Politična zamisel francoskega zunanjega ministra Barthoua, se je v polni meri uresničila: Sovjetska Unija je preko noči postala članica ženevskega Društva narodov in je potemtakem že v objemu »kapitalističnih« držav. Moskva je sprejela vse obveznosti, izvirajoče iz pakta Društva narodov, s tem pa se je vsaj teoretično odrekla podpihovanju svetovne socialne revolucije. Z vstopom Unije v DN, se otvarjajo tudi za notranjo politiko Rusije silno zanimive perspektive. Litvinov je v Ženevi sicer dejal, da kljub vstopu Unije v DN ostanejo vse države vsaka pri svojem političnem in socialnem sistemu in ima gospod zunanji komisar v tem oziru tudi prav. Sedaj pa gre za nekaj povsem drugega. Kakor znano, je bila III. ali tako zvana komunistična internacionala v Moskvi ustanovljena v cilju propagande svetovne socialne revolucije. Težki milijoni so romali iz Moskve v vse države sveta v tem cilju.

Komintern ima v Moskvi sekcije za vse države sveta, torej tudi za tiste, ki so včlanjeni v DN. Če hoče sovjetska vlada, ki je zaenkrat še ni mogoče razločevati od komunistične stranke in III. internacionale, logično izvršiti svoje nove obveznosti, sprejete z vstopom v Društvo narodov, potem mora nujno razpustiti III. internacionalo. Tega si pa tudi Litvinov ne bo upal. Kakor poročajo iz Moskve so ortodoksni, t. j. »pravoverni« komunisti sila nezadovoljni s kompromisno politiko vlade. Nikakor ne smemo pozabiti, da je g. M a n u i l s k i kot predsednik III. internacionale eden najjačjih činiteljev v moskovski hierarhiji. In prav ta Manuilski ne soglaša z oficielno politično taktiko sovjetov, ki so vstopili v krog »veleburžujskih« držav. Takšen je torej položaj po ženevski ouverturi. Motta je v imenu Švice pravilno dejal, da so sedaj »oženili« ogenj z vodo. Počakati bo treba prvih stvarnih razprav v kakršnemkoli vprašanju, tedaj se bo šele videlo, da so optimisti na krivi poti. Nazori ruskih mogotcev in evropskih državnikov bodo morali v vsakem, tudi najmanjšem vprašanju trčiti skupaj; kajti komunizem in naša zapadna miselnost sta dva popolnoma diametralno si nasprotujoča svetova. Če in ali bo imelo DN od takih idejnih borb kake koristi, bo pokazala šele bodočnost. Večina članic DN se je, kakor vidimo, udala fizikalnemu principu togosti (Tragheitsprinzip) in samo tako je razumeti gladko proceduro sprejema. Švicarski zvezni svetnik M o t t a je v imenu zapadne kulture in civilizacije naštel toliko argumentov proti sprejemu, da so morali celo Barthou in z njim francoski vladni listi priznati silno »doktrinarno« vrednost take argumentacije. Toda politična nujnost, ki je bila v tem slučaju v službi neke velike sile na zapadu, je pač zahtevala ženevsko intronizacijo Moskve. Kot načelni nasprotniki vsakega sodelovanja z marksisti v notranji kakor zunanji politiki, bomo budno zasledovali vsak pojav, saj gre za to, da se meščanskim optimistom kakor tudi nepoboljšljivim marksistom dokaže vsa absurdnost internacionalnega sodelovanja med Evropo in Evrazijo.

Garancija avstrijke neodvisnosti

Sedaj, ko je Ženeva po avtoritativni sodbi znanih evropskih državnikov opravila glavni posel tega zasedanja, t. j. sprejem Sovjetske Unije v Društvo narodov, prihaja drugo komplicirano vprašanje: pakt o vzajemni garanciji avstrijske neodvisnosti. To »neodvisnost« so članice Društva narodov pravzaprav že garantirale, in sicer z znanim ženevskim protokolom, ki ga je leta 1922. podpisal v imenu Avstrije njen takratni kancelar dr. Seipel. Ker je bila na podlagi tega protokola onemogočena akcija za carinsko unijo med Nemčijo in Avstrijo, ki sta jo pripravljala Schober in Curtius, je sedaj zelo zagonetna potreba novega garancijskega pakta. Tista carinska unija je bila prva stopnja »Anschlussa«. Ženevski protokol iz leta 1922. se je izkazal kot silno efektivno sredstvo za onemogočenje vsake pustolovščine v Srednji Evropi. Radi tega so še neznani motivi glede sklepanja novega pakta, ki bi vsekakor imel vsebovati tudi klavzulo o vojaških sankcijah. Avstrijskih državljanov, zlasti dr. Schuschnigga, je sedaj že strah. Klicali so tako dolgo duhove, da se jih sedaj ne morejo otresti. Nobenega dvoma namreč ni, da bi bil v takem bodočem garancijskem paktu o avstrijski neodvisnosti involviran tudi pasus o prepovedi povratka Habsburžanov. To pa je z ozirom na dejstvo, da je legitimistično usmerjena vlada že priznala predstavnikom detronizirane dinastije uradne misije, silen udarec za avstrijski režim, ki ga hočejo s tem paktom obvarovati pred Hitlerjevo Nemčijo. Drugo vprašanje pa je, ali in kako daleč se bo dalo potegniti Mussolinija iz Avstrije, v katero se je zajedel kakor lesni črv. Društvo narodov je postavljeno sedaj pred sila dilekatno nalogo, in bodočnost bo pokazala, kako močne so sile, ki se poigravajo na avstrijskem terenu.

Italija sili v Abesinijo

Vsa znamenja kažejo, da bo italijanski imperializem slično kakor leta 1911. v Tripolisu, že v najkrajšem času naskočil Abesinijo. Zanimivo je, da se ta vest že par tednov sem vzdržuje v diplomatskih krogih velesil in da je v Italiji sicer gostobesedna Agenzia Stefani do danes še ni demantirala. Abesinija je točka najmanjšega diplomatskega odpora, ker sta dozdevno Francija in Anglija že priznali okupacijske in aneksijske načrte Italije v Etiopiji. Z diplomatskega stališča ni nikakega odpora, če morda izvzamemo Japonsko, ki je na strani Abesinije in ki jo tudi oborožuje. Z vojaškega stališča pa zadeva ni tako enostavna, kajti gorata Abesinija se s svojimi junaškimi prebivalci ne bo dala strpati v italijanski žep. V trenutku, ko bo Mussolini dal znamenje za pohod, je treba računati tudi z velikimi krvavimi žrtvami. Franciji je všeč, da se italijanski imperializem ozira na Abesinijo, kajti s tem je zadoščeno hipnemu apetitu, ki je cikal na — Tunis in še kaj več. Ali bo hotel abesinski narod s svojim cesarjem postati plen laškega imperializma, je pa drugo vprašanje. Najbolj delikatno pa je dejstvo, da je Abesinija članica Društva narodov in da so velike sile kot članice tega društva z Italijo že izbarantale kožo abesinskega naroda. Tudi prispevek k poglavju »Societé des Nations« . . .

Akademikom novincem!

Ljubljana, sredi septembra.

Pred vstopom na univerzo ste, dragi abitorienti. Doba srednješolskih študij je za vami, pred vami pa se odpirajo različna pota, ki vas bodo vodila do vstopa v samostojno življenje. Dragi abiturienti! Vam, ki ste namenjeni vstopiti na Aleksandrovo univerzo v Ljubljani, so posvečene te misli.

Živimo v dobi grobega materializma in egoizma. V času monopoliziranja idej se zavedamo, da smo kot jugoslovanski nacionalisti poklicani zbirati okoli sebe mlad naraščaj, ki vstopa na najvišji narodni kulturni zavod — univerzo.

Jugoslovenski nacionalistični akademski klub »Edinstvo« v Ljubljani je kulturno in nacionalno akademsko društvo na Aleksandrovi univerzi v Ljubljani, ki ima kot predstavnik jugoslovenske nacionalistične akademske omladine namen gojiti jugoslovansko misel v duhu narodnega in državnega edinstva ter teži za ustvaritvijo integralne Velike Jugoslavije od Jadranskega do Črnega morja, ki vane na vsem njihovem narodnostnem bo v svojih mejah obsegala vse Jugoslopodročju. Kot neodvisna akademska organizacija jugoslovanskih nacionalistov hočemo zbrati kader borbenih Jugoslovanov za ustvaritev idealov jugoslovanskega naroda. Kot omladinski pokret zahtevamo svobodno delovanje na akademskih tleh, ker je to za uspešen razvoj omladine neobhodno potrebno. Naša borbo bo usmerjena proti vsem temnim, reakcionarnim in razdiralnim elementom naše nacije in naše svobode.

Zahtevamo, da se siromašnim in marljivim akademikom omogoči študij s tem, da se jih oprosti plačevanja šolnin in taks. Zahtevamo graditev akademskih domov in menz, da se bo tako preskrbljena mladina lahko bolj posvetila učenju in po dovršenih študijah mogla kot mlada narodna inteligenca zavzeti položaj v življenju ter pokazati svoje sposobnosti v vodstvu bodoče Jugoslavije. Bodočnost mladine je bodočnost države, to je naš memento vsem tistim, ki odrekajo podporo idealni mladini in ubijajo njen mladostni polet.

Abiturienti! Pozivamo vas v naš krog! Če mislite enako z nami, pristopite v našo sredo! Krenite na našo pot, ki je ravna. Pričakujemo vas, da bomo skupno ponesli čist prapor jugoslovanskega nacionalizma do zmage.

Akademski novinci! Pridite, prinesite s seboj borbenost, odločnost in moč! Pomnožite naše vrste! Bodočnost je samo naša — jugoslovanska! Bodite brezkompromisni Jugoslovani! Bodite bratje! S to zavestjo vstopite na akademska tla in delajte z nami!

Pozdravljeni, bratje novinci! Bratski Zdravo!

Jugoslovenski Nacionalistični Akademski klub »Edinstvo«, Ljubljana, Aleksandrova univerza.

Opomba: Vse informacije in navodila glede vpisa v klub kakor tudi vse druge informacije dobite v klubovem lokalu. (Ljubljana, Tyrševa cesta 12/I.) Glejte tudi objave na klubovi deski na univerzi v I. nadstropju.

JNAK »Edinstvo«
Ljubljana, Aleksandr. univ.

Mladina in sport

Ali naša vzgoja nima pravice do novih poti, do popolnejših metod?

Po mladini se je pričelo zadnja leta mlatiti, kjer se je le dalo. Iskalo se je vzrokov njenih neuspehov na vse nemogoče načine. Bistre glave merodajnih faktorjev pa so si bile skoraj vedno edine, da je pravi vzrok vseh teh polomij in skvarjene mladine — v sportu. Sport da je pokvaril našo mladino, sport je kriv vseh neuspehov, sport je kriv, da se mladina ne zanima za umetnost, sport je kriv, da beži mladina od knjig. — skratka, sport je vsega kriv. Toda kritičnejši opazovalec je mogel kmalu spoznati, da je vse to le slab manever »od zgoraj«, da bi se odvrnilo poglede v pravo stran. **Kajti najkomodneje je vsekakor zmetati krivdo na druge.**

Vsak normalno razvit človek ve, da smo sestavljeni iz dveh plasti: iz duševne in telesne, da obstojajo poleg zahtev duha tudi zahteve telesa. Vendar ta sam po sebi jasen stavek noče in noče biti jasen našim »merodajnim«. **Današnje srednje in deloma tudi osnovne šole neizmerno greše baš v tem pogledu.** Ali da govorimo konkretneje: naši srednješolski profesorji v svoji miselnosti še niso napredovali tako daleč, da bi vse vsaj poskušali poglobiti v zahteve otrokove duše, njegovega razvoja, njegovih stremljenj. Danes imamo na srednjih šolah profesorje matematike, fizike, kemije, zgodovinarje, filologe in druge — **a nimamo vzgojiteljev.** Prav postransko je za slavo kakega **srednješolskega** profesorja ali zna 6 ali 12 jezikov, važno in to mnogo važnejše je, **kako** razlaga oni predmet, ki ga ima. **Zato pa je tudi postavljena živa oseba pred učence, da udehne v pouk kos svoje duševnosti z odgovarjajočo umetniško spretnostjo.** Sicer bi država gotovo potom radia ali pa z gramofonskimi ploščami skrbela za vzgojo svojih državljanov. Žalibog pa danes velikokrat ni nikake razlike med prvim in drugim načinom. Zato pa si je potrebno izmisliti neki vzrok, da se vrže krivda na druge, in to je zopet — sport.

Sport... Ta skrivnostna beseda gotovo zasluži, da si jo ogledamo nekoliko natančneje, da spoznamo ta »bacilus sporticus«, ki okužuje našo mladino.

Znanstveno je dokazano, da so zahteve telesa baš tako važne, kot zahteve duha, in še celo bolj, kajti vsak duševni proces je v svojem bistvu le telesni. Naši »merodajniki« pa si zamišljajo učenca kot bitje, ki ima samo glavo, ki le slučajno ne more sama hoditi in eksistirati. To glavo je potrebno čim bolj napolniti z raznimi grškimi avristi, z raznimi pritoki južnoameriških rek, s številom in obrazci za zobe raznih mačk in psov, ta glava mora vedeti, da je božanski Ahil skoraj krepal, ker ni mogel posiliti neke svoje sužnje, in če ne ve, da je imel tudi pokvarjeno nogo se dogodi, da mora še eno leto ponavljati razred. Na kratko: v to glavo je treba stlačiti razno kamenje, reke, bitke, izume, formule, higienske predpise, nepravilne glagole, pisatelje, cerkvene posode in obrede, faraone, električne pojave, razdelitev rastlinstva, francosko revolucijo, opice starega in novega sveta, Ovidijeve vzdihe, Primoža Trubarja in protestante, slovensko moderno, Nemanjiće, železniške zveze, in glavne izvozne artikle Južnoafriške unije itd itd. Ko se merodajnik prepriča z raznimi številkami, da vse to primerno sedi — postane glava zrela in študij je gotov.

Na telo sploh nihče ne misli. Poglejmo naš urnik! Od 30 ur tedensko, sta odmerjeni telovadbi — 2 (dve!!!). To se pravi nič. **Po tem urniku je le skrb za telo petnajstkrat(!) manj važna od skrbi za duh** (= je skrb za napolnitev okoli 1 kg možganov). Toda da tudi tisti dve urici ne bi prišli do popolne veljave, skrbe prašne telovadnice, pomanjkanje prostora in slično. Tako se postopa s telesom, ki se šele razvija! To je čisto enostaven zločin! Ni čuda, da se hoče mlado telo utrditi, izživeti, uveljaviti, in to mu nudi predvsem — sport. Plavanje, nogomet, skijanje, tekanje, tenis, planinstvo, hazena, — same besede, ki silijo na borbo, merjenje sil, tekmovanje, zmago močnejšega in bistrejšega, — in ki obenem nudijo mlademu telesu izživetje. **Vse pridige, vse konference in »Šola in dom«, ne pomagajo tu nič, — narava ima svoje zahteve, večne in globoke, ki jih je dala davno prej človeku, ko je sploh znal pisati svoje ime.**

Šola bo morala tu kloniti, prej ali slej. Telesna vzgoja je prav tako važna kot duševna. To blazno forsiranje mrtvega znanja in snovi, ki se posebno odraža v naših šolah, nas bo sicer privedlo do katastrofe.

Ne tvori večine kakega naroda znanje posameznih oseb, ne guljenje mladine na žive in mrtve — tvori ga njegov značaj in samo značaj. Ko so naše hazenašice osvojile prvenstvo sveta v Londonu, živa duša ni vedela, kje je ta Jugoslavija. Ako naš srednješolec ne ve za kak Hamerlest ali za kake pritoke Gangesa, je zopet točka, v katero treska od vseh strani. In kaka je razlika med obema narodoma? Eden vlada svet, ima v svoji oblasti 45 milijonov kvadratnih kilometrov, največ kar pomni zgodovina človeštva — **a drugi pozabi še na svoj jezik in domovino, — čim je 2 kilometra iz Slovenije.** To je veličina naše »visoke« in psevdo-izobrazbe. **Mi se ponašamo z nečim, česar nas bi moralo biti sram. »Naše srednje šole so kasarne,« je dejal največji sodobni hrvaški pedagog univ. prof. dr. Matičević. »Z našo srednjo šolo še nismo stopili v dvajseto stoletje,« je dejal univ. docent dr. Vuk-Pavlović.** Tako sodijo naši največji umi o srednji šoli. Pri nas pa mečemo vse — na sport.

Nihče se danes ne čudi, ako se je izvršila celo revolucija v tehniki. Nihče se danes ne čudi, ako je prirodoslovje odkrilo popolnoma nove poglede na življenjske pojave in s tem povzročilo cel prevrat, in tako dalje — vsak pa se čudi, ko je vzgojeslovje pokazalo nova pota in smernice v vzgoji, ko je odkrilo vso trhlo stavbo prejšnjih naziranj. **Ali vzgoja nima pravice do novih poti, do popolnejših metod?!** Drugi narodi so to že davno uvideli, le naš majhen narod si privošči lahko tak luksuz.

Ako bi hoteli to nekako ponazoriti, bi rekli: **naš vzgojni tramvaj vlačijo še vedno konji, med tem, ko je že davno odkrita elektrika, izpopolnjena tehnika, povečana brzina in praktičnost.**

Dalekovidni poljski narod posveča neizmerno pažnjo svoji mladini, o Rusiji sploh ne govorimo, bratski češkoslovaški narod pa je v tem oziru med prvimi v Evropi.

A mi?!

Naša mladina se bavi z literaturo, izdaja svoje revije. Kdo je med prvimi, ki te revije vračajo?

Naša mladina prireja koncerte z dobrim programom. **Dvorane so običajno prazne.** A katerih običajno ne vidiš na teh prireditvah?

Naša mladina je združena in deluje v raznih dijaških organizacijah. **Kdo ji meče tu največkrat polena pod noge?!** Kdor je le nekaj let aktivno deloval v takih organizacijah ve, da je najbrže lažje biti predsednik Združenih ameriških držav, kot pa predsednik dijaških organizacij. Ni mu treba iti vsaj dnevno na raport.

Vsak podvig, pa tudi oni, ki nosi na sebi pečat resnejših umetniških stremljenj — propade.

In gospodje pri zelenih mizah pravijo, da je vsega tega kriv — sport.

D. V. Zagreb.

Radi malo več jasnosti

V zadnjih dveh številkah »Pohoda« in potom radia se je Oblastni odbor Narodne odbrane z vso vehemenco zagnal proti bivšim članom starešinstva Omladine Narodne odbrane, ki so bili toliko pogumni in toliko iskreno nacionalni, da so **odvrgli robstvo ljudi**, ki pojmujejo nacionalizem vse drugače in katerih interpretacija ni v skladu z načeli zdravega in brezkompromisnega nacionalista.

Jasno je, da je osamosvojitev omladine NO, ki si je osnovala svojo **povsem nepolitično in na nikogar vezano »Organizacijo Jugoslovenske Nacionalne Omladine«**, napravila na oblastni odbor NO tako silen vtis, da so gospodje »bratje« izgubili povsem živce. Ne bi jim zamerili te »mladinske« nerazsodnosti, ako se ne bi na povsem »bratski« način zagnali na »neustlajeno omladino«, ki je zanje povsem »brezpomembna«. **Nismo hoteli borbe, a ker nam je vržena rokavica, jo sprejmemo!**

Čudno je, da posveča glasilo NO »Pohod« tej brezpomembni in neustaljeni iz NO »izključeni« omladini cele kolone. Menda res nima »Pohod« dovolj druge snovi, ali pa smatra, da se tako rešujejo gospodarska, socialna in kulturna vprašanja. Naj si bo že kakorkoli, eno je gotovo: »Bratje« oblastnega odbora NO so izgubili vso razsodnost, ker bi ne mogli biti sicer v svojem postopku nelogični in brez vsake orientacije. **Postopanje poedincev, ki bi ga v politiki označili z macchiavellizmom, ne kaže idealnih nacionalistov v baš najlepši luči.**

Vsa zadeva izključitve bivših članov Omladine NO je bila prikazana javnosti, kot da se gre za brezpomembno družinsko zadevico in ne za širši in globlji pokret, kot je v resnici.

Na očitke iznešene v omenjenih številkah »Pohoda« in v radiu na naš račun, pa odgovarjamo:

1. Nismo nikaka »edinstvena vsedržavna nacionalna stranka«, nego **strogo nadstrankarska nacionalna organizacija, ki bo tudi v bodoče odločno odklanjala vsako ponujano možnost »souporabljanja« raznih dispozicijskih fondov katerekoli stranke.**

2. Očita se nam, da lažemo, ko smo iznesli v javnost dejstvo, da hoče predsednik NO g. dr. Cepuder prevesti Omladino NO pod okrilje JNS. **Spominjamo** gospode brate dr. Cepudra, nekatere člane eksekutive oblastnega odbora NO in takratnega banovinskega starešino Omladine NO Borisa Sancina na **tozadevni sestanek, ki se je vršil lansko jesen v prostorih restavracije »Slon«.**

3. Trdimo, da je bilo poslovanje banovinskega starešinstva **popolnoma v redu.** Lahko je komu očitati nerednosti in nepoštenost, ako se je preje **s pomočjo ključavničarja vdrlo v sobo konzorcija »Omladine«**, kjer se je začasno nahajal arhiv banovinskega starešinstva in se istega **nasiloma odneslo, predno se ga je zahtevalo, odnosno predno se je vršila predajna seja.**

4. Ker se nam očita »bolestna ambicioznost« in ustvarjanje možnosti »pardnevnih odborniških mest« izjavljamo, da smo imeli **vodilnih mest** v banovinskem starešinstvu Omladine NO in oblastnem odboru NO **itak že preveč** in da smo pričeli ustanavljati Organizacijo Jugoslovenske Nacionalne Omladine **zgolj iz idealnega prepričanja in iskrenega nacionalnega hotenja.**

Glede klevet si pridržujemo pravico pravnega postopanja.

*

Zahvaljujemo se Vam gospod urednik za izkazano gostoljubnost ter beležimo z odličnim spoštovanjem: **Banovinsko starešinstvo Omladine NO pred komisarjatom g. dr. Cepudra.**

Poravnajte naročnino!

Zadružništvo

Bednemu stanju neposedujočega sloja je pri današnji nadvladi kapitalističnega gospodarskega sistema v veliki meri v odpomoč zadružništvo. Združitev gospodarsko šibkejših, v dosego gotovega skupnega gospodarskega interesa, je zadružna organizacija.

Da kapitalistične struje do gotove meje vendarle podpirajo zadružno organizacijo je nedoslednost, ki diči poleg drugih preračunljivih nedoslednosti mancherske kapitalistične tendence. V kapitalističnih političnih skupinah je pospeševanje zadružne misli samo nujnost, ki je utemeljena v zahtevi onih političnih pristašev, ki prav za prav ne spadajo v kapitalistične stranke. Poudarjanje zadružne misli s strani kapitalistov je prevara neposedujočega sloja, da ne vidi glavnega smotra kapitalizma: gospodarsko podjarmljenje delovnega ljudstva. Zadružna misel ni nujnost, ampak trenutna koncesija neposedujočim, dokler si kapitalizem popolnoma ne osvoji vse politične in gospodarske nadvlade. Končno ne pozabimo, da kapitalizem, če le more, izrablja zadružni kapital v svoje svrhe.

Neposedujoči sloj mora zato varovati čistost zadružne organizacije. Zavedati se mora, da je zadružna organizacija združevanje malega kapitala proti velekapitalu. Čisto naravno je zato, da velekapital ne more biti prijatelj svojega nasprotnika: zadružništva.

Zadružništvo zabranjuje blagovno in kreditno oderuštvo, pripomore k gospodarskemu osvobojenju in vzgaja ljudstvo k organiziranemu gospodarskemu delu. Morala in varčevanje se dvigne, če je zadružništvo dobro upravljano in na pravem principu.

Navzlic lepemu razvoju, je moralo slovensko zadružništvo prestati težke krize. Predvsem vsled neizkušenosti in nepoštenega zadružnega vodstva in vsled srditih političnih bojev, ki so se zanesli v zadružne organizacije. Krize so ogromno škodovale zadružni misli.

Z največjo vztrajnostjo moramo iti na delo, da ustanovimo kar največ konzumnih društev, ki se pečajo z nakupom in prodajo najvažnejših življenskih potrebščin. Zavedajmo se, da so konzumi organizacija konzumentov proti posredovalni trgovini, proti verižnikom in oderuhom. Stremljenje konzumov je nabavljati blago naravnost pri producentu in s tem izločiti vmesno trgovino, ki neizmerno podražuje življenjske potrebščine. Cilj konzumne organizacije nam mora biti vedno pred očmi. Ne kupujemo v konzumu samo zato, ker je to ali ono blago ceneje, ampak zato, da izpodnesemo tla nepošteni trgovini, ki gospodarsko uničuje konzumenta. Vse svoje potrebščine si moramo nabavljati potom konzumov in je v tem oziru gospodarska disciplina neobhodno potrebna.

Mali konzumi ne veljajo veliko. Nakupi v velikem so izključeni in zveza s špekulativno trgovino neizbežna. Konzumna društva se morajo osredotočiti v centralnih organizacijah, ker je le tam mogoč nakup v velikem iz prve roke. Centralne organizacije naloga je tudi, da spoji s svojim obratom nalaganje prihrankov zadružnih članov. S tem sta dosežena dva uspeha: varčevanje zadružnikov in zadruga ima na razpolago kapital, ki se plodonosno nalaga v zadružni trgovini.

Ustanavljajmo produktivne zadruge in osamosvojimo našega delavca večne odvisnosti od podjetnika. Preskrbimo konzumentu produkte za zmerne cene.

V zadnjem času so prav aktuelne zadruge za stavbo stanovanjskih hiš. Velik del stanovanjske bede se lahko reši z zadružno samopomočjo.

Gotovo je, da zadruge iz svoje lastne moči ne morejo vedno doseči uspehov. Neobhodno potrebna je državna pomoč. Zadružno članstvo bo pa še našlo pota, da pridobi pri državni upravi največje upoštevanje zadružne organizacije.

Glavno je: zadružna zavest! Kakšen je namen in ustroj zadruge, so že tisočkrat preizkušene stvari. Dokazan je tudi dobrobit zadrug! Da pa še do danes ni konzument zadružno organiziran, temelji samo v pomanjkanju zadružne zavesti in discipline. To moramo privzgojiti in veliko gospodarskega gorja bo odpravljenega.

Fr. Ž.:

Iz popotnega dnevnika

Priština

(Nadaljevanje.)

Vstopila sva. Njena notranjost je bila precej skromna. Par preprog, nekaj izrekov iz korana po stenah, zadaj nekak nizek, lesen kor, spredaj prižnica in stojalo s koranom, to je bilo vse. Poprosil sem ga, da nama prebere začetek slavne 3 sure. Pokleknil je, pregibal se v pasu naprej in nazaj ter nekako čudno goltal. Ko ga vprašam, kaj njegova molitev pomeni, se nama je zaupno nasmejal: »Tudi sam ne vem. Čitam sicer arabski, toda ničesar ne razumem. Toda, saj to ni važno. Alah in ljudje so tudi s tem zadovoljni. Sicer pa nekateri razumejo koran. Ti so studirali v Skoplju na veliki medresi (nekaki gimnaziji). Jaz pa sploh v šolo nisem hodil.«

Govorili smo še o tem in onem. Solnce se je dotaknilo horiconta. Tedaj se je poslovil od naju, se povzpel na minaret in v nastajajoči večer zaklical z zvonkim glasom slavo Alahu . . .

Kmalu sva srečala čuden sprevod. Štirje možje so nesli rakev, preko katere je bil razgrnjen širok rdeč trak, sedemkrat daljši od mrliča. To je bil njegov turban. Za rakvijo so šle žene, glasno so plakale in krilile z rokami. Pokojnika so blagrovale z najlepšimi imeni, med katerimi je tudi »kamela« kot arabski simbol skrbnosti, na častnem mestu.

Krenila sva za sprevodom. Prišli smo pred neko veliko džamijo. Rakev so postavili v preddvor, krog nje so posedli najbližji sorodniki in žene so krčevito zaihtele, kot v nekak finale. Nato so se razšle ali pa se zleknile po travi in zapalile cigarete. Pokojni jih ni več brigal. Bile so namreč plačanke, ki jim je tako objokovanje nekaka služba.

S tovarišem sva jih lahko sedaj opazovala. Nekatere so bile zavite v dolge črne halje, prepasane v boku in s feredžo čez obraz. To so Turkinje. Druge pa so tičale v ohlapnih hlačah, na nogah so imele nekake coklje, na glavi šareno ruto in ovratnice so jim bile iz zlatnikov. To so drugoverske ali pa ciganke mohamedanske vere. Vse so imele karminasto barvane nohte na rokah, kar jim je kot nekak verski običaj v ramazanu. Torej — nič novega pod solncem. Mislim namreč naše dame.

Človek, ki je mnogo potoval in tudi zares bival med najrazličnejšimi narodi, najde povsod enake ljudi, enako različne značaje in morda je samo klima nekoliko diferencirala narode med sabo. Za tujca ima turška žena, takorekoč s feredo ločena od sveta, nekak mističen pomen. Kajti le malokdo pozna tudi njih pravo življenje, ki se precej razlikuje od bajk o njih življenju, ki krožijo med Evropejci.

Turška žena, bula, kot se zove, ima sicer res zelo okrnjene pravice človeka, vendar vsekakor ni samo blago v rokah moža, njenega gospodarja. V Bosni se je turška žena že vse bolj emancipirala. Kjer ji mož dovoli, hodi razkrita. Tudi njena feredža postaja vse bolj prozornejša. Zaveda se, da nima nihče pravice, je oropati njenega obraza, njene fiziognomije, najsvetejšega, kar lahko ponudiš človeku, ki ga srečaš na cesti; zaveda se, da so si že davno Arabkinje osvobodile oči, ki jih več ne zakrivajo, da so si žene Kemal pašine države potrgale feredže in da je tudi za nje napočila nova doba. Nekoč si je mož svobodno izbiral ženo, katere ni vprašal za njeno voljo. Danes pa dekleta v Bosni odlašajo s feredžo, skušajo si najti moža, še predno se zakrijejo. Nekoč zvečer sem se šetal v Sarajevu ob Miljacki, kjer imajo Turkinje svoj korzo. Bil sem nekoliko raztresen, vendar se čudim, kako sem se mogel zadeti v neko ženo. Toda včasih se mi zdi, da se je ona namenoma zadela v mene. Nerodno mi je bilo radi nepazljivosti. Oprostil sem se. Prijazno se mi je nasmejala in — potegnila feredžo čez glavo. Hotel sem se ozreti; včasih je videti turško ženo pomenilo — smrt. Toda, kakor ukopan sem obstal. Zazrl sem se v njen dekliški obraz, v njene temne, sanjave oči. Menda še nikoli nisem videl toliko eksotične lepote. Tako sva stala nekaj trenotkov in zrla drug drugemu v oči. Od nekod se je oglasila tužno sevdalinka:

Živ ti bio, jesam li ti mio?
Jesu li ti oči moje drage?
Jesu li ti moja usta slatka?
Jel' ti meka moja desna ruka?

Zardela je. Kot da bi se nečesa v hipu domislila, se je obrnila in odhitela. In je bilo drug večer. Zopet sva se srečala, zopet se je razkrila. Tretji večer sem stopil za njo . . . .

Toda mi smo v Prištini in pri njenih ženah, ki so se mnogo manj osvobodile. In vendar sem tudi pri njih, še tako zakritih, opazil koketnost v njihovih kretnjah, ko so bile zleknjene v travi pred džamijo in vrtele cigareto med gojenimi prsti. Koketnost, ki draži.

V Skoplju sem govoril z nekim častnikom o turških ženah. Mož je imel slabe izkušnje z nežnim spolom in ga je proklinjal, ne oziraje se na racijo in vero. O Turkinjah pa je trdil, da si iz ženske nadutosti celo barvajo usne pod feredžo. Po njegovem mnenju so same propalice.

Vendar, kolikor se sem prepričal, je Turkinja zvesta žena in vzorna mati. Vsa njena zabava so otroci, s katerimi se igra po haremu; so zabave, ki jih prireja in do katerih imajo dostop samo žene. Pijejo črno kavo in se razgovarjajo. V sosednji sobi je nameščena godba. In žene diktirajo tempo. Nato se poslove in zopet sestajajo . . . .

Zvečerilo se je. Večer je kratek, vse prekratek, da bi lahko mirno dojel njegovo slikovitost v Prištini.

Tam daleč nekje je nekdo zapel. Prisluhnile so žene v kulah, vzdrhtelo jim je srce. Prislonile so svoje lice ob rešetko okna in oči so jim zasanjale preko streh: »Morda je on. Pride k meni in zapoje pod oknom v tej opojni noči . . .«

Noč.

Pozno sva se vrnila v najin dom.

Noč v Prištini. S prijateljem dremljeva v posteljah. Samo dremljeva, dasi sva trudna in zaspana. In sva zatopljena v misli, spomine minulih dni: Orient . . . luč in barve . . . tipična mesta . . . tuji ljudje . . . njih navade in običaji. Še sanjava z odprtimi očmi: ti bajni južni večeri, ko je zrak zadohel in poln pesmi strastnih sevdalink . . .

Toda midva ne bediva zaradi tega. Kaj nama je sedaj do sevdalink . . . do romantike, ko so čisto prozaični vzroki v najinih posteljah. Nerodno nama je. Neugodno. [illegible] . . .

[illegible]

(Se bo nadaljevalo.)

Maribor

m. **Viteške čete!** V nedeljo, dne 23. t. m. ob 8. uri zjutraj vežbe na običajnem prostoru. Vsi in točno! — Podnačelnik.

m. **Veliki Maribor.** Zadnje čase se vrše resne priprave za priključitev okolice mestu Mariboru. V tem pogledu so se vršile na okr. glavarstvu važne seje vseh prizadetih. V primeru, da pride do uresničitve tega načrta, bo mesto Maribor štelo nad 55.000 prebivalcev!

Celje

c. **Za priključitev okoliške občine k mestni.** Iz vrst upokojencev smo naprošeni, naj se tudi v našem listu zavzamemo, da se priključi vsa okoliška občina v dosedanjem obsegu k mestni občini Celje. Seveda imajo v tem oziru gotovi gospodje v Celju pomisleke, razumemo pa, da je to samo bojazen za njihove stolčke, ki bi jih za primer priključitve izgubili. Upokojenci in pa ostali državni uslužbenci, ki stanujejo v tej okoliški občini, kupujejo vse življenske potrebščine v mestu. Ker pa stanujejo v okoliški občini, so prikrajšani na draginjskih dokladah. Upamo, da se bo priključitev izvršila v polnem obsegu in v popolnem soglasju z merodajnimi faktorji. Mesto Celje bi potem štelo okoli 17.000 prebivalcev. Seveda bi se moralo paziti, da priključene okoličane ne bi prekomerno obdavčili na račun meščanov. Cena vodi, električnemu toku in drugim dobrotam mesta, bi morale biti iste kot v mestu.

c. **Zahvala.** Podružnici NSZ za Celje in okolico se za denarno podporo v težki bolezni najiskrenejše zahvaljujem. — Kuzman Marko, Frankolovo.

Pomislite, da moramo tudi mi plačati stroške za tisk! Nakažite nam torej še danes naročnino, posebno, če ste v zaostanku!

Pod črto

Spoštujmo svoj jezik! »Jutro« v svojem uvodniku z dne 15. septembra, pod naslovom »Italija in Francija« omenja **Podunavje** in **podunavski pakt.** Mnenja smo, da je za **slovenski** dnevnik primernejše: Podonavje in podonavski pakt. Sicer pa je članek odličen.

Našim oblastem! »Völkischer Beobachter« v eni svojih zadnjih številk prinaša na prvi strani velik članek: »Koroška je in ostane nemška.« [illegible]

Blagoslov marksizma. Kakor poroča »Angriff« v svoji 199 številki, je izšla v Parizu tu izpod peresa Essad Beya knjiga o sovjetski Rusiji. Prinašamo izvleček. V letih 1917 do 1923 je padlo kot žrtev marksističnega terorja: 45 škofov, 8.800 duhovnikov, 54.850 oficirjev, 6.575 učiteljev, 260.000 vojakov, 10.500 članov policije, 48.000 orožnikov, 10.500 uradnikov, 341.250 duševnih delavcev, 815.000 kmetov, 19.200 delavcev. Vsak komentar je odveč.

Značilnost

Nedavno tega je odposlanec tukajšnje Narodne odbrane obiskal podjetje g. Marka Rosnerja in zaprosil merodajnega g. Hostineka za namestitev 7 brezposelnih zavednih članov NO. Od teh sta bila dva izučena tkalca. Gospod Hostinek je odgovoril, da se trenutno ne sprejme v službo nikogar, da bo tvrdka šele čez dva meseca sprejemala samo izučene tkalce. — Ugotovili pa smo, da se je g. Hostinek in nerazumljivih razlogov grdo zlagal, ker je tvrdka Marko Rosner, oziroma njegova kompanija sprejela v službo okoli 50 tkalcev, več vajencev in običajnih delavcev prav v dneh, ko je g. Hostinek odklonil sprejem po NO priporočenih delavcev. To značilnost beležimo brez komentarja . . .

Čudna stvar

Lastniki »Jugosvile« v Mariboru so gg. Bader in Löbl (oba inozemca) ter g. Marko Rosner. Osnovni kapital znaša **samo 210.000 dinarjev.** Kako je mogoče potem obratovati v tolikem obsegu? In zakaj je pri oblasteh naveden tako skromen osnovni kapital?

Treba je najti pot iz pekla

Zgodi se »slučaj«, da je oče v tovarni, mati v tovarni, doma pa je petero otrok. Najstarejšemu je 11 let, najmlajši pa še lazi po vseh štirih. Včasih, po dvakrat na dan, ko je otroško vpitje že premočno, pride soseda. Zadere se nad otroci ter potisne najmlajšemu »cucelj« v usta. To je vsa domača vzgoja proletarske mladine . . .

Ne da se tajiti, da se navadi proletarski otrok že zgodaj proklinjati, uživati mamila, spoznavati pojme: prokletstvo, kriza, mezda, redukcija, štrajk, »kajha« itd. itd. Kadar je pa na primer oče reduciran in je mati bolna, noseča ali »karkoli«, pride oče domov pijan. Udari po mizi, po ženi in otrocih. Proklinja in zmerja ženo z vlačugo samo zato, ker je zanosila . . .

Včasih so vloge zamenjane in pride domov pijana mati ter iztrese vpričo otrok vse bezniške kvante in izraze. Moža imenuje »trota« in mu želi skorajšnjo smrt. Nato se vrže na tla . . .

Deca v igri ponavlja to družinsko življenje. Igra jim je utrjevanje doživetega . . . Majhna, bleda, umazana deklica se zvija v travi in joče. Poleg nje stoji fantek s palico v rokah in kriči: »Pazi, da mi ne rodiš psa! Ti si kriva, da je otrok . . .«

Vem, zmajevali boste z glavo . . . Saj ni tako . . . Ampak je res. Sicer res ni povsod tako, a pri desetini proletarskih družin je. Kaj potem lahko pričakujemo in zahtevamo od mladine, ki zraste v takih razmerah . . .

In kdo je kriv temu peklu? Ozrimo se. Ali ne morda oni, ki režejo takim družinam kruh? Saj je tako, da je tega kruha premalo za življenje in preveč za umreti. Sredina pa je kruta . . .

Ven iz tega, iz tega pekla in blata! Uredimo razmere tako, da bo za vsakega lep kos kruha. Naj bo naš krik: socialna pravičnosti za našega človeka! C. G.

Sanatorij za tuberkulozne

V naši državi imamo več sanatorijev za tuberkulozne, kamor pošiljamo tudi bolno delavstvo. Delavstvo postane tuberkulozno predvsem zaradi velike bede in higienskih neprilik v katerih mora živeti ob nizkih mezdah, ki ne zadoščajo za človeka dostojno življenje. — Ko tuberkulozen delavcev ozdravi, se vrne zopet v te razmere, kjer je kal bolezni. Ali ni tako zdravljenje samo kapljica v morje? Mi pravimo: našemu delavstvu najprej ugodne življenjske prilike, potem tudi teh sanatorijev ne bo treba!

Tajna radio-postaja vrši v Španiji že dalje časa monarhistično propagando. Španske oblasti so spravile na noge ves policijski in detektivski aparat, da bi odkrile postajo. Doslej se jim to še ni posrečilo.

O morskem psu, ki so ga ujeli naši ribiči v Kraljevici, so prav obširno poročali italijanski listi. Vso zadevo pa so uporabli za grdo kampanjo proti našemu tujskemu prometu. V italijanskih listih so izšla poročila, da je vsa naša obala polna teh zveri, nekaterih ilustrirani listi so prinesli celo slike, kako morski pes napada kopalce. — Vsem tem obrekovalcem je na duhovit način odgovoril neki novinar v berlinskem »Der Angrif«, kjer pravi: »Velik morski pes je prišel iz fašistične italije v Kraljevico popolnoma izčrpan in sestradan, ker v praznih italijanskih kopališčih ni mogel priti do človeške hrane.«

Pohištvo, vložke, tapetništvo in dekoracije najceneje nudi

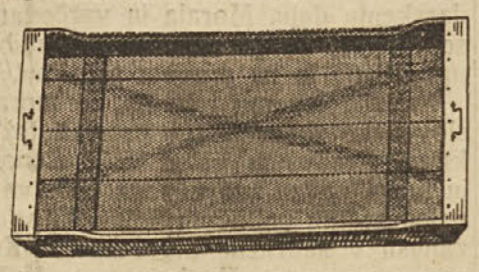

! ! NOVAK
Maribor, Vetrinjska 7, Koroška 8
Telefon 29-05

Najnovejši vzorci tkanin blaga za pohištvo, zavese in madrace

Izdajatelj in predstavnik: TONE BAJT, predsednik podr. Nar. strokovne zveze. — Urednik: DRAGO BAJT. — Predstavnik Mariborske tiskarne d. d.: ravnatelj STANKO DETELA. — Vsi v Mariboru.